

2. Гординський С. Труш Іван // Енциклопедія українознавства. У 10-х томах. / Головний редактор Володимир Кубійович. – Париж; Нью-Йорк: Молоде життя, 1954–1989.
3. Денисенко О. Творці українського пейзажу / О. Денисенко. – К.: Образотворче мистецтво, – 2000. – № 3-4. – 97 с.
4. Драган Т. Словник художників України / Т. Драган. – К.: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1973. — 272 с..
5. Дьяконицын Л. Сущность модернизма / Л. Дьяконицын. – Л.: Художник РСФСР, 1975. – 33 с.
6. Лобановський Б. Б., Говдя П. І. Українське мистецтво другої половини XIX – початку XX ст. – К.: Мистецтво, 1989. – 206 с.

Ничинник Р.

Науковий керівник – Троцька О.С.

КЛАСИФІКАЦІЯ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ФІТОКОМПОЗИЦІЙ

Люди здавна оточували себе рослинами, прикрашаючи ними сакральні місця, житлові та робочі приміщення. На сьогодні накопичено великий емпіричний досвід озеленення інтер'єрів, проте все ще недостатньо опубліковано наукових праць з цієї тематики. Фітодизайн, як складова частина дизайну інтер'єрів, передбачає художню, естетичну та функціональну проектування вигляду інтер'єрів і ландшафтів з використанням рослин. Предметом дослідження фітодизайну також є проблема впливу на здоров'я, настрої та працездатність людини різних груп рослин. Тому, виникає потреба систематизації та узагальнення теоретичного та практичного доробку в галузі фітодизайну інтер'єрів, що й зумовлює актуальність дослідження.

Метою статті є розкрити особливості класифікації та структурних елементів фітокомпозицій у дизайні інтер'єрів.

У композиційній групі певні рослини за призначенням можуть бути:

- основними – є скелетом, основою групи; це види середніх або великих розмірів, довговічні та екологічно пластичні в різних мікрокліматичних умовах;
- акцентними – найефектніші декоративно-квітучі і декоративно-листяні види, естетичні центри групи, більшість з них дуже часто є вибагливими до умов середовища;
- допоміжними – є меншими від основних і відіграють другорядну (допоміжну) роль при створенні групи, вони «наповнюють» композицію;
- відтіняючими – це, зазвичай, ґрунтопокривні рослини, вони створюють зелений фон для основної групи знизу [1; 2; 3].

Варто зазначити, що у композиціях малих розмірів, як правило, використовують лише основні і акцентні або основні і акцентні види. Горизонтальним фоном в цих випадках буде субстрат (земля, світлий пісок).

Проведений аналіз класифікації рослин з врахуванням декоративно морфологічних особливостей їхніх листових пластинок засвідчив, що, загалом, їх можна об'єднати у декілька груп [1; 2; 3]:

- рослини, які мають великі ефектні прості або «орнаментальні» складні листки (з рисунком чи без нього) використовуються у фітодизайні як солітерні екземпляри або як акцентна рослина (юкка (*Yucca* sp.), філодендрон (*Philodendron* sp.), монстера (*Monstera* sp.), вашингтонія (*Washingtonia* sp.));
- рослини з «мереживними» листками (розсічена форма листової пластинки) використовуються у композиціях як допоміжний акцентний елемент (фінікова пальма (*Phoenix dactylifera*), шеффлера (*Schefflera* sp.) та ін.);
- сукулентні рослини, листя яких вкрите красивими волосками, колючками, «гачками» застосовуються як солітери, а в групах – як основна домінуюча рослина в фітокомпозиціях «Пустельний ландшафт», «Скелястий ландшафт» (алоє деревовидне (*Aloe arborescens* Mill), гавортія (*Haworthia* sp.), гастерія (*Gasteria* sp.), агава (*Agave* sp.) та ін.);
- сукуленти, ксерофіти або інші рослини з середнім або малим листям використовуються як допоміжні рослини в групі (рипсаліс (*Rhipsalis* sp.), зигокактус (*Zygocactus* sp.), каланхое (*Kalanchoe* sp.) та ін.);
- цибулинні рослини з довгастими листками використовуються як допоміжні (гіппеаструм (*Hippeastrum* sp.), амариліс (*Amaryllis* sp.), гемантус (*Haemanthus* sp.) та ін.). У період цвітіння вони виконують роль акценту у композиціях;

- рослини, у яких листові пластинки редуковані застосовуються в композиціях залежно від розмірів і декоративних якостей стебла, гілок, (Молочай великорогий (*Euphorbia grandicornis* Goebel.) та ін.).

Загалом фітокомпозиції варто складати із рослин з різними за формою листовими пластинками, демонструючи при цьому красу рослинних поєднань. Однак, стебло, гілки і листя в сукупності утворюють крону, від якої залежать форма і контури всієї групи. Якщо на рослині густо розташовані гілки і листя або рослина має великі широке листя, то композиція матиме масивний вигляд, а якщо у ній використати рослини з тонкими, легкими пагонами, з листям розсіченої форми, то флористична група виглядатиме делікатно, ніжно.

За декоративними якостями форми крони рослини в інтер'єрі, умовно можна розділити на декілька груп: штаббові з рівним стовбуром; штаббові з вигнутим стовбуром; безштаббові; зонтичні; розлогі; силуетні; колоновидні; плакучі, куцисті; кучеряві; розеточні; ампельні, сланкі та повзучі, безлисті. Отже, крона рослини і декоративні властивості її окремих органів (стебло, листя, квіти) створюють певний декоративний вигляд всієї фітокомпозиції або ландшафтного фітофрагменту.

За функціональним призначенням в приміщенні, в залежності від будови крони й екологічної пластичності рослини в композиціях використовуються як:

- захисні – стійкі і невибагливі до умов середовища деревні, чагарникові рослини або ліани

(філодендрон (*Philodendron* sp.), монстера (*Monstera* sp.), фікус (*Ficus* sp.), тетрастігма (*Tetrastigma* sp.) та ін.). Їхня основна функція – це стримувати поширення механічної пилу, газів, аерозолів та інших речовин, що забруднюють повітря приміщень, сприяти гасінню шуму і захищати основну рослинну групу від шкідливого впливу середовища;

□ структурні – рослини з листками, стеблами, квітами різних форм, що утворюють фітокомпозицію (основні і допоміжні). Вони можуть розміщуватися за захисними рослинами (основні: спатифілум (*Spathiphyllum* sp.), zamiokulkas (*Zamioculcas*), гарденія (*Gardenia* sp.), банан (*Musa* sp.); допоміжні: пеперомія (*Peperomia* sp.), фікус карликовий (*Ficus pumila* L.), зебринна висяча (*Zebrina pendula* Schnizl.), традесканція (*Tradescantia* sp.) та ін.);

□ рекреаційні – види, що характеризуються фітонцидною активністю, здатні знешкоджувати патогенну мікрофлору приміщень і позитивно впливати на нервову, дихальну і серцево-судинну системи людини (пеларгонія (*Pelargonium* sp.), розмарин (*Rosmarinus*), мірт (*Myrtus*), лавр (*Laurus*));

□ ефектні – яскраві декоративно-квітучі і декоративно-листяні рослини, здатні викликати у людини певні емоційні та естетичні почуття і переживання (антуриум (*Anthurium* sp.), азалія (*Azalea* sp.), цимбідіум (*Cymbidium* sp.), пахіра (*Pachira*)).

За емоційним впливом і розташуванням в інтер'єрі фітозони умовно можна поділити на такі категорії [2; 3; 4]:

□ рівномірного або нейтрального впливу – це рослинні групи без яскравих акцентів, вони не викликають сильних емоцій, здебільшого виконують захисні функції;

□ наростаючого враження – у фітокомпозиції поступово від однієї до іншої підсилюється ефект декоративності, який найдовершенішим є у якомоусь конкретному центрі будівлі. Наприклад, групи вздовж коридору підводять до зали засідань, виставкової зали або зимового саду;

□ імпульсного враження – рослинні групи розміщують поступово так, щоб ефект декоративності мав стрибкоподібний характер, а відповідно емоційний вплив був то наростаючим, то спадаючим;

□ раптового враження – це фітогрупи, які розташовують у вестибюлях і холах перпендикулярно до траєкторій руху людей так, щоб ефект декоративності композиції несподівано викликав почуття подиву, зачарування;

□ багатопланового враження – це об'ємна рослинна група, яку можна оглянути з різних точок огляду і при цьому побачити різні природні фрагменти, емоційне враження від них весь час змінюватиметься. Як правило, це зимові сади і великі ландшафтні фрагменти.

Отже, фітокомпозиція у дизайні інтер'єрів є своєрідним художнім витвором, який створюють враховуючи не лише природні вимоги рослин до умов середовища, а й біоестетичну характеристику як окремих якостей рослини, так і усієї композиції загалом. Групи рослин в приміщенні – це не лише елемент декоративного оформлення, а й частина живої природи, тому їх варто проектувати за природним ландшафтним принципом, який має бути позбавлений штучності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Иванченко В. А. Фитозергономика / В. А. Иванченко, А. М. Гродзинский. – К.: Наук. думка, 1989. – 296 с.
2. Крупкіна Л. І. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни фітодизайн закритого середовища (дія студентів ВНЗ, III-IV рівнів акредитації, які навчаються зі спеціальностей напряму 1304 «Лісове і садово-паркове господарство» ОКР «Магістр». – К.: Видавничий центр НАУ, 2007. – 61 с.
3. Степаненко О. Г. Растения для жилых, служебных и производственных помещений // Растения для декоративного садоводства Таджикистана. – М.: Изд-во «Наука», 1986. – 493 с.
4. Чхартишвили Н. К. Озеленение интерьера / Н. К. Чхартишвили, В. В. Снежко. – К.: Будівельник, 1990. – 80 с.

Мельничук Ю.

Науковий керівник – доц. Маркович М.Й

ФОРМУВАННЯ МАЛИХ ЛАНДШАФТІВ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

Постановка проблеми. Садово-паркові об'єкти України є невід'ємними компонентами архітектурного простору. Питання відновлення та формування ландшафтного середовища лишається одним із принципових і потребує від фахівця тактового наукового вирішення. Враховуючи його багатогранність, слід особливо виділити важливість вирішення рекреаційного аспекту, формування нових садів та парків, які відповідають сучасним соціально-економічним і архітектурно-планувальним вимогам. Для дизайнера, який працює в галузі проектування ландшафтів актуальним є питання вдалого вирішення загальної концепції об'єкта. Однак переважно ландшафтні проекти зводяться до розбиття доріжок на території та встановлення ліхтариків вздовж них, або проєктант старанно підбирає рослинний асортимент, забуваючи про головну мету свого проєкту. Малі архітектурні форми в більшості проєктних рішень не підпорядковуються стилю генплану та будівель, біля яких вони знаходяться. Тому питання створення та дотримання концептуальної ідеї проектування скверів та малих парків в міському середовищі очевидні. Актуальність дослідження полягає у науковому визначенні питань, що виникають при формуванні малих просторів і потребують фахового розв'язання.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Формування невеликого ландшафтного середовища має свої специфічні особливості. Так, сьогодні за умов територіального дефіциту міських площ можливим є формування малих ландшафтів (сад, сквер, бульвар). Міський сад, сквер, бульвар та